

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Факультет транспорту, менеджменту та логістики
Управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств
Кафедра менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств

Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів
"Управління діяльністю авіакомпаній та аеропортів"

Освітній ступінь Бакалавр

Освітньо-професійна програма: "Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності"

Галузь знань:

07 "Управління та адміністрування"

Спеціальність

073 "Менеджмент"

Розробник: Старший викладач
Тетяна РЕСТЕУ

Київ-2023

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ "Управління діяльністю авіакомпаній та аеропортів"

Навчальна дисципліна є теоретичною основою комплексу знань та навичок, що формують профіль фахівця з менеджменту зовнішньоекономічної діяльності.

Метою вивчення дисципліни "Менеджмент авіакомпаній та аеропортів" є оволодіння системою знань у сфері управління інноваційним розвитком підприємства на міжнародних ринках відповідно до прийнятих цілей та визначеної стратегії.

Завданнями вивчення предмета є:

- підготувати студентів до подальшої спеціалізації в авіаційному бізнесі.
- ознайомити студентів з практичним застосуванням галузевих термінів та визначень.
- Переконайтеся, що студенти розуміють взаємозалежність між підприємствами галузі.
- Забезпечити вивчення студентами функцій комерційних та операційних підрозділів авіакомпаній.
- ознайомити студентів з галузевою (авіаційною) специфікою операційного менеджменту, фінансового менеджменту, маркетингу та стратегічного менеджменту.
- Переконайтеся, що студенти розуміють бізнес-моделі, які використовують авіакомпанії для підвищення своєї конкурентоспроможності.
- Переконайтеся, що студенти розуміють бізнес-моделі, які використовують аеропорти для підвищення своєї конкурентоспроможності.
- ознайомити студентів з основними конкурентними стратегіями, які використовують авіакомпанії.
- продемонструвати практичне застосування теоретичних знань на різних прикладах.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен отримати наступні **компетентності**:

-здатність зберігати і примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види і форми рухової активності для активного відпочинку та здорового способу життя.

-Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

-Вміння застосовувати знання в практичних ситуаціях.

-Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

-Здатність спілкуватися іноземною мовою.

-Здатність проводити дослідження на належному рівні.

-Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

-набуття гнучкого мислення, відкритості до застосування економічних знань та компетенцій у широкому спектрі можливих робочих місць в авіакомпаніях, аеропортах та інших підприємствах авіаційної галузі.

-Здатність виконувати економічні дослідження в групі під керівництвом лідера, подібні навички, які демонструють вміння враховувати вимоги дисципліни, планування та управління часом.

-Дотримання етичних принципів як з точки зору професійної доброчесності, так і розуміння можливого впливу досягнень в управлінні авіакомпаніями та аеропортами на соціальну сферу.

Вміння аналізувати фінансове, матеріально-технічне, кадрове забезпечення процесу діяльності авіакомпаній та аеропортів.

-Визначити функціональні сфери діяльності авіакомпаній та аеропортів та їх взаємодію (надання послуг, логістика, маркетинг, фінанси, людські ресурси).

Здатність організувати та контролювати реалізацію економічної та бізнес-політики авіакомпаній та аеропортів.

-Мати базове уявлення про основи філософії, екології та охорони праці, розуміти причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства, вміти керуватися ними у своїй професійній та громадській діяльності.

-Здатність визначати та описувати характеристики організації.

-Вміння аналізувати результати діяльності організації, порівнювати їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

-Здатність визначати перспективи розвитку організації.

-Здатність визначати функціональні сфери організації та зв'язки між ними.

-Здатність керувати організацією та її підрозділами через реалізацію управлінських функцій.

-Вміння обирати та використовувати сучасні інструменти управління.

-Вміння планувати діяльність організації та керувати часом.

-Здатність оцінювати виконану роботу, забезпечувати її якість та мотивувати персонал організації.

-Здатність аналізувати та структурувати проблеми організації, формулювати обґрунтовані рішення.

-Можливість контролювати обслуговування пасажирів, обробку багажу в терміналах аеропорту; визначати вартість додаткового багажу.

-Здатність ініціювати та впроваджувати інноваційні проекти в авіакомпаніях та аеропортах.

-Здатність оцінювати ефективність роботи авіакомпаній та аеропортів і знаходити відповідні шляхи її покращення.

-Здатність визначати та обґрунтовувати пріоритетні напрямки розвитку авіакомпаній та аеропортів.

-Здатність організувати вивчення та прогнозування попиту на товари та послуги в авіакомпаніях та аеропортах.

-Здатність вирішувати широке коло проблем і завдань у сфері управління авіаційними компаніями, розуміючи їх основи та використовуючи як теоретичні, так і практичні методи.

-Здатність аналізувати позитивні та негативні риси авіакомпаній та аеропортів з точки зору товарів та послуг.

-Можливість формування інформаційної бази даних в авіакомпаніях та аеропортах про асортимент, споживчі властивості, якісні показники вітчизняних та іноземних товарів.

-Здатність вивчати, аналізувати та оцінювати наявний на ринку асортимент товарів, послуг, виробників та ступінь захисту прав споживачів у їхній діяльності.

-Можливість створення системи комунікацій для просування товарів і послуг авіакомпаній та аеропортів, формування іміджу авіакомпаній.

-Здатність розробляти та надавати рекомендації щодо напрямків розвитку авіакомпаній та аеропортів, покращення фінансово-економічного стану та антикризових заходів

Тематика предмета побудована за модульним принципом і складається з двох навчальних модулів:

- Навчальний модуль **Модуль № 1 "Теоретичні основи управління діяльністю в авіаційній галузі"**,

- навчальний модуль **Модуль № 2 "Аспекти економічної діяльності в структурі авіакомпаній та аеропортів"**, кожен з яких є логічно завершеною, відносно самостійною,

невід'ємною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз її виконання.

Дисципліна "Менеджмент авіакомпаній та аеропортів" базується на знаннях таких дисциплін як: "Менеджмент", "Операційний менеджмент", "Управління економічною діяльністю підприємств" та є основою для вивчення наступних дисциплін, а саме "Стратегічний менеджмент", "Управління бізнес-процесами авіаційних підприємств", "Комунікаційний менеджмент" та інших.

В даний час значення самостійної, позааудиторної роботи студентів різко зростає. Це пов'язано з тим, що працюючи самостійно, студенти знайомляться з систематизованою інформацією, вчать планувати та організовувати власну діяльність.

Адаптація української економіки до умов на світових ринках, пов'язаних з процесами інтернаціоналізації та глобалізації, зумовлює позиціонування інноваційного менеджменту та підприємництва як одного з найважливіших аспектів сьогодення.

Студентам, які в майбутньому стануть фахівцями у сфері зовнішньоекономічної діяльності, необхідні знання економічної сутності, генезису та розвитку інноваційної діяльності, розуміння здатності визначати особливості та тенденції розвитку інтрапренерства. Набуття цих знань значною мірою залежить від самостійної роботи студентів. Такі види самостійної роботи студентів, як підготовка до аудиторних занять (опрацювання літературних джерел, аналіз конкретних ситуацій) розвивають навички та вміння отримувати конкретні результати, розвивають здатність до аналізу.

Самостійна робота студентів над вивченням дисципліни "Менеджмент авіакомпаній та аеропортів", передбачена робочим навчальним планом, дозволить студентам сформувати сучасне економічне мислення та систему спеціальних знань у сфері управління інноваційною діяльністю та інтрапренерством, засвоїти основні теоретичні положення та оволодіти необхідними практичними навичками, які мають забезпечити їх ефективність у сфері управління на підприємстві.

МОДУЛЬ № 1. Теоретичні основи управління діяльністю в авіаційній галузі

Тема 1.1. Управління операціями авіакомпанії.

Питання (завдання) для самостійного опрацювання

1. Вступ до курсу.
2. Основні завдання авіаційних компаній.
3. Поняття та завдання авіакомпаній.
4. Визначення терміну "авіакомпанія".
5. Організаційна структура авіакомпанії.
6. Обслуговування пасажирів і багажу.
7. Наземне обслуговування літака.
8. Суть співпраці між аеропортами та базовими авіакомпаніями.
9. Суть авіаперевезення пасажирів.
10. Рушійні сили розвитку аеропортів.

Посилання

1. Абернаті, В.Дж. та Кларк, К.Б. (1985). Інновації: Картографування вітрів творчого руйнування. Дослідницька політика, 14(1), 3-23.
2. Neelamegham, R., & Chintagunta, P. (1999). Байєсівська модель для прогнозування ефективності нового продукту на внутрішньому та міжнародному ринках. Маркетингова наука, 18(2), 115-136.
3. Монтойя-Вайсс, М. М. та Калантон, Р. (1994). Детермінанти продуктивності нового продукту: Огляд та мета-аналіз. Журнал управління інноваційними продуктами, 11(5), 397-417.

4. Хенард, Д. Х. та Шиманський, Д. М. (2001). Чому деякі нові продукти є більш успішними, ніж інші. Журнал маркетингових досліджень, 38(3), 362-375.
5. Браун, С. Л., та Айзенхардт, К. М. (1995). Розробка продуктів: Минулі дослідження, сучасні висновки та майбутні напрямки. The Academy of Management Review, 20(2), 343-378.
6. Фагерберг, Я. та Верспаген, Б. (2009). Інноваційні дослідження - нова структура нової наукової галузі. Дослідницька політика, 38(2), 218-233.

Методичні рекомендації

1. Вивчити літературу та відповісти на питання у вигляді тез.
2. На основі опрацьованих джерел підготуйте відповіді на запитання для самоперевірки.
3. Опрацювати літературні джерела та відповісти на питання теми.

Питання для самоперевірки

1. Як розвивалися магістральні та місцеві перевізники? Якою була роль додаткових перевізників? Обговоріть деякі проблеми, з якими стикалася галузь протягом трьох десятиліть, що передували дерегуляції. Як розпочався рух за дерегуляцію?
2. Поясніть, як змінилася сертифікована галузь авіаперевезень після дерегуляції з точки зору розширення, консолідації та концентрації. Опишіть кілька інновацій, запроваджених найбільшими авіаперевізниками на початку 1980-х років, які докорінно змінили структуру галузі.
3. опишіть роль основних та національних перевізників. Визначте деяких перевізників у кожній категорії. Як починали свою діяльність регіональні перевізники?

Тема 1.2. Управління фінансовою діяльністю авіакомпанії

Питання (завдання) для самостійного опрацювання

1. Витрати на авіаквитки.
2. Методи прогнозування витрат і доходів авіакомпаній.
3. Регуляторні органи галузі.
4. Основні тенденції в авіаційній галузі.
5. Основні терміни та визначення у сфері продажів і маркетингу, що використовуються в авіаційній галузі.
6. Аналіз практичних прикладів підвищення прибутковості авіакомпаній.
7. Основні терміни та визначення з фінансів та економіки.

Посилання

1. Тріпсас, М. (1997). Розплутування процесу творчого руйнування: Додаткові активи та виживання в друкарській індустрії. Журнал стратегічного менеджменту, 18 (S1), 119-142.
2. Хендерсон, Р. (1993). Недофінансування та некомпетентність як реакція на радіотехнічні інновації: Докази з галузі фотолітографічного вирівнювального обладнання. Rand Journal of Economics, 24(2), 248-270.
3. Леонард-Бартон, Д. (1992). Основні можливості та основні обмеження: Парадокс в управлінні розробкою нового продукту. Журнал стратегічного менеджменту, 13(2), 111-125.
4. Міллсон Р.М. Стратегія управління інноваціями та технологіями / Р.М. Міллсон, Л.Д. Вайлмон. - К.: Pearson Prentice Hall, 2008. - 986 р.

5. Ле Массон П. Стратегічний менеджмент інновацій та дизайну / П. Ле Массон, Б. Вайль, А. Хатчуел - К.: Cambridge University Press, 2010. - 450 p.

Методичні рекомендації

1. Вивчити літературу та відповісти на питання у вигляді тез.
2. На основі опрацьованих джерел підготуйте відповіді на запитання для самоперевірки.
3. Опрацювати літературні джерела та відповісти на питання теми.

Питання для самоперевірки

1. Опишіть типового регіонального перевізника з точки зору його ролі в системі авіаперевезень, типу літаків, що використовуються, та структури маршрутів. Що означає мережа "хаб енд спік"?
2. Чому кількість регіональних перевізників зменшилася після дерегуляції?
3. опишіть деякі зміни, що відбулися в цьому сегменті індустрії. Що таке спільне використання коду?

Тема 1.3. Планування маршрутів авіакомпаній.

Питання (завдання) для самостійного опрацювання

1. Маркетингове середовище авіакомпанії.
2. Визначення потреб пасажирів у маршрутних сполученнях.
3. Маркетинг та соціальні медіа.
4. Альянси авіакомпаній та маркетингова лояльність авіакомпаній.

Посилання

1. Тріпсас, М. (1997). Розплутування процесу творчого руйнування: Додаткові активи та виживання в друкарській індустрії. Журнал стратегічного менеджменту, 18 (S1), 119-142.
2. Хендерсон, Р. (1993). Недофінансування та некомпетентність як реакція на радіотехнічні інновації: Докази з галузі фотолітографічного вирівнювального обладнання. Rand Journal of Economics, 24(2), 248-270.
3. Леонард-Бартон, Д. (1992). Основні можливості та основні обмеження: Парадокс в управлінні розробкою нового продукту. Журнал стратегічного менеджменту, 13(2), 111-125.
4. Міллсон Р.М. Стратегія управління інноваціями та технологіями / Р.М. Міллсон, Л.Д. Вайлмон. - К.: Pearson Prentice Hall, 2008. - 986 p.
5. Ле Массон П. Стратегічний менеджмент інновацій та дизайну / П. Ле Массон, Б. Вайль, А. Хатчуел - К.: Cambridge University Press, 2010. - 450 p.

Методичні рекомендації

1. Вивчити літературу та відповісти на питання у вигляді тез.
2. На основі опрацьованих джерел підготуйте відповіді на запитання для самоперевірки.
3. Опрацювати літературні джерела та відповісти на питання теми.

Питання для самоперевірки

1. Яка основна мета сертифікації в США, які існують різні типи сертифікатів?
2. Поясніть різні етапи. Що таке CSET? Що таке ATOS?

Тема 1.4. Управління аеропортом. Планування та розвиток інфраструктури аеропорту.

Питання (завдання) для самостійного опрацювання

1. Класифікація аеропортів.
2. Операційна діяльність аеропортів. Організаційна структура аеропортів.
3. Послуги, що надаються в аеропортах. Незалежні компанії, що працюють в аеропортах.
4. Планування та розробка конфігурацій аеропортів.
5. Основні моделі аеропортового бізнесу (міжнародний хаб, столичний O&D (point-to-point) аеропорт, регіональний аеропорт, аеропорт лоукост-авіакомпаній, вантажний аеропорт). Суть моделі хабу.
6. Типи хабів. Передумови створення та показники ефективності хабу.
7. Фактори, що впливають на аеропортову галузь.
8. Моделі власності та управління аеропортами.
9. Роль ІКАО в економічній діяльності аеропортів. Доходи аеропортів (авіаційні, хендлінгові, неавіаційні).

Посилання

1. Тріпсас, М. (1997). Розплутування процесу творчого руйнування: Додаткові активи та виживання в друкарській індустрії. Журнал стратегічного менеджменту. 18 (S1), 119-142.
2. Хендерсон, Р. (1993). Недофінансування та некомпетентність як реакція на радіотехнічні інновації: Докази з галузі фотолітографічного вирівнювального обладнання. Rand Journal of Economics, 24(2), 248-270.
3. Леонард-Бартон, Д. (1992). Основні можливості та основні обмеження: Парадокс в управлінні розробкою нового продукту. Журнал стратегічного менеджменту, 13(2), 111-125.
4. Міллсон Р.М. Стратегія управління інноваціями та технологіями / Р.М. Міллсон, Л.Д. Вайлмон. - К.: Pearson Prentice Hall, 2008. - 986 р.
5. Ле Массон П. Стратегічний менеджмент інновацій та дизайну / П. Ле Массон, Б. Вайль, А. Хатчуел - К.: Cambridge University Press, 2010. - 450 р.
8. Міллсон Р.М. Стратегія управління інноваціями та технологіями / Р.М. Міллсон, Л.Д. Вайлмон. - К.: Pearson Prentice Hall, 2008. - 986 р.
9. Ле Массон П. Стратегічний менеджмент інновацій та дизайну / П. Ле Массон, Б. Вайль, А. Хатчуел - К.: Cambridge University Press, 2010. - 450 р.

Методичні рекомендації

1. Вивчити літературу та відповісти на питання у вигляді тез.
2. На основі опрацьованих джерел підготуйте відповіді на запитання для самоперевірки.
3. Опрацювати літературні джерела та відповісти на питання теми.

Питання для самоперевірки

1. Чому галузь авіаперевезень вважається олігополістичною?
2. Які бар'єри існують сьогодні для того, щоб стати сертифікованим перевізником? Порівняйте сьогоднішні бар'єри з тими, що існували до дерегуляції.
3. Як змінилася кількість перевізників та їхня частка на ринку після дерегуляції?

Тема 1.5. Економічна діяльність аеропортів. Управління авіаційною безпекою.

Питання (завдання) для самостійного опрацювання

1. Джерела фінансування та доходів аеропортів. Ціноутворення на послуги та інфраструктуру аеропортів.

2. Причини та переваги приватизації аеропортів.
3. Фактори, що впливають на аеропортову галузь.
4. Моделі власності та управління аеропортами.
5. Доходи аеропорту (авіаційні, хендлінгові, неавіаційні).
6. Витрати аеропортів. Неавіаційна діяльність аеропортів.
7. Вплив аеропортів на регіональний розвиток. Концепції міста-аеропорту.
8. Ризики в діяльності авіакомпаній та аеропортів. Зони ризику та загрози в авіації.
9. Планування на випадок надзвичайних ситуацій для роботи авіакомпаній та аеропортів.
10. Роль ІКАО в економічній діяльності аеропортів.

Посилання

1. Жан-Поль Родріг. Географія транспортних систем. НЬЮ-ЙОРК: Routledge, 2020, 456 сторінок.
2. Авіамакетинг, Незалежне дослідження, ІАТА Монреаль-Женева, 2003, 308 сторінок.
3. Управління фінансами та бухгалтерським обліком авіакомпаній, Дистанційне навчання, ІАТА Монреаль-Женева, 2019, 646 сторінок.
4. Доганіс Рігас. Авіаційний бізнес у 21st столітті. ВЕЛИКОБРИТАНІЯ: Routledge, 2001, 240 сторінок.
5. Самундеру Ейден. Управління повітряним транспортом: Стратегічне управління в авіаційній галузі. Коган Пейдж, 2019, 384 сторінки.
6. Майкл Портер. Конкурентна стратегія. Методи аналізу галузей та конкурентів. Наш формат 2020, 424 с.
7. Майкл Портер. Конкурентна перевага. Як досягати стабільно високих результатів. Наш формат 2019, 624 с.
8. Керівництво з обслуговування в аеропортах 591. ІАТА. Інструкції з обслуговування пасажирів, багажу, вантажів та повітряних суден в аеропорту.

Методичні рекомендації

1. Вивчити літературу та відповісти на питання у вигляді тез.
2. На основі опрацьованих джерел підготуйте відповіді на запитання для самоперевірки.
3. Опрацювати літературні джерела та відповісти на питання теми.

Питання для самоперевірки

1. У чому полягає конкурентна перевага частоти за розкладом? Як це призводить до надлишку потужності?
2. Опишіть вплив надлишкових потужностей на ціноутворення.
3. Дайте визначення коефіцієнту завантаження. Який зв'язок між коефіцієнтом завантаження та витратами на одиницю продукції?

МОДУЛЬ № 2. "Аспекти економічної діяльності в структурі авіакомпаній та аеропортів"

Тема 2.1. Авіаційна галузь. Економічна характеристика авіакомпаній.

Питання (завдання) для самостійного опрацювання

Структура авіаційної галузі. Регіональні та національні перевізники.

2. статистика авіакомпаній. Сертифікація авіакомпаній. Збір даних DOT.
3. галузеві угоди. Транспортні та фінансові показники.
4. Авіакомпанії як олігополісти.
5. інші унікальні економічні характеристики.
6. значення коефіцієнтів пасажиропотоку авіакомпанії.

Посилання

1. Кінг, А.А., та Баатартогтох, Б. (2015). Наскільки корисною є теорія підричних інновацій. *MIT Sloan Management Review*, 57(1), 77-90.
2. Капур, Р. та Ключер, Т. (2015). Розшифровка головоломки адаптивності-ригідності: докази прагнення фармацевтичних компаній до генної терапії та моноклональних антитіл. *Журнал Академії менеджменту*, 58 (4), 1180-1207.
3. Карів Д. Підприємництво: Міжнародний вступ / Д. Карів. - Routledge: Taylor & Francis, 2011. - 336 р.
4. Стоукс Р.Д. Підприємництво / Р.Д. Стоукс, Н. Вілсон, М. Мадор. - Бостон: CENGAGE Learning Business Press, 2010. - 424 р.
5. Міллсон Р.М. Стратегія управління інноваціями та технологіями / Р.М. Міллсон, Л.Д. Вайлмон. - К.: Pearson Prentice Hall, 2008. - 986 р.
6. Ле Массон П. Стратегічний менеджмент інновацій та дизайну / П. Ле Массон, Б. Вайль, А. Хатчуел - К.: Cambridge University Press, 2010. - 450 р.

Методичні рекомендації

1. Вивчити літературу та відповісти на питання у вигляді тез.
2. На основі опрацьованих джерел підготуйте відповіді на запитання для самоперевірки.
3. Опрацювати літературні джерела та відповісти на питання теми.

Питання для самоперевірки

1. Чому авіакомпанії не можуть точно налаштувати пропускну здатність відповідно до попиту? Визначте, що таке неявки.
2. коли коефіцієнт завантаження наближається до 80 відсотків або вище, ми можемо очікувати, що деякі пасажирів будуть відмовлені в перевезенні. Чому?
3. Що таке овербукінг? Непікові ціни?

Тема 2.2. Управління та організація авіакомпанії. Маркетинг авіакомпанії для залучення пасажиропотоку.

Питання (завдання) для самостійного опрацювання

1. Керівництво. Нова корпоративна структура.
2. Функції управління. Організація та організаційна структура.
3. Відділи кадрів. Лінійні відділи.
4. Розробка маркетингової концепції. Концепція маркетингу, орієнтованого на споживача.
5. Маркетингові стратегії після дерегуляції.
6. Майбутнє маркетингу авіакомпаній.

Посилання

1. Тріпсас, М. (1997). Розплутування процесу творчого руйнування: Додаткові активи та виживання в друкарській індустрії. Журнал стратегічного менеджменту. 18 (S1), 119-142.
2. Хендерсон, Р. (1993). Недофінансування та некомпетентність як реакція на радіотехнічні інновації: Докази з галузі фотолітографічного вирівнювального обладнання. Rand Journal of Economics, 24(2), 248-270.
3. Леонард-Бартон, Д. (1992). Основні можливості та основні обмеження: Парадокс в управлінні розробкою нового продукту. Журнал стратегічного менеджменту, 13(2), 111-125.
4. Міллсон Р.М. Стратегія управління інноваціями та технологіями / Р.М. Міллсон, Л.Д. Вайлмон. - К.: Pearson Prentice Hall, 2008. - 986 р.
5. Ле Массон П. Стратегічний менеджмент інновацій та дизайну / П. Ле Массон, Б. Вайль, А. Хатчуел - К.: Cambridge University Press, 2010. - 450 р.
6. Міллсон Р.М. Стратегія управління інноваціями та технологіями / Р.М. Міллсон, Л.Д. Вайлмон. - К.: Pearson Prentice Hall, 2008. - 986 р.
7. Ле Массон П. Стратегічний менеджмент інновацій та дизайну / П. Ле Массон, Б. Вайль, А. Хатчуел - К.: Cambridge University Press, 2010. - 450 р.

Методичні рекомендації

1. Вивчити літературу та відповісти на питання у вигляді тез.
2. На основі опрацьованих джерел підготуйте відповіді на запитання для самоперевірки.
3. Опрацювати літературні джерела та відповісти на питання теми.

Питання для самоперевірки

- 1.Що включає в себе сегмент ринку авіаперевезень? Опишіть основну мету PEST-аналізу.
- 2.Що включають в себе авіаційні ризики? Які загальні авіаційні загрози?
3. Назвіть заходи, які вживаються для забезпечення безпеки в авіації?

Тема 2.3. Ціноутворення, пропозиція та попит на авіаперевезення. Авіаперевезення вантажів

Питання (завдання) для самостійного опрацювання

1. Історичний огляд. Авіаперевезення сьогодні.
2. Майбутнє ринку авіаперевезень. Види тарифів на авіаперевезення.
3. Спеціальні авіаперевезення. Фактори, що впливають на вартість авіаперевезень.
4. . Тенденції внутрішніх пасажирських авіаперевезень.
5. Ціноутворення та попит. Види пасажирських тарифів. Процес ціноутворення. Витрати авіакомпанії.
6. Ціноутворення та пропозиція.

Посилання

1. Тріпсас, М. (1997). Розплутування процесу творчого руйнування: Додаткові активи та виживання в друкарській індустрії. Журнал стратегічного менеджменту. 18 (S1), 119-142.
2. Хендерсон, Р. (1993). Недофінансування та некомпетентність як реакція на радіотехнічні інновації: Докази з галузі фотолітографічного вирівнювального обладнання. Rand Journal of Economics, 24(2), 248-270.
3. Леонард-Бартон, Д. (1992). Основні можливості та основні обмеження: Парадокс в управлінні розробкою нового продукту. Журнал стратегічного менеджменту, 13(2), 111-125.
4. Міллсон Р.М. Стратегія управління інноваціями та технологіями / Р.М. Міллсон, Л.Д. Вайлмон. - К.: Pearson Prentice Hall, 2008. - 986 р.

5. Ле Массон П. Стратегічний менеджмент інновацій та дизайну / П. Ле Массон, Б. Вайль, А. Хатчуел - К.: Cambridge University Press, 2010. - 450 p.
6. Міллсон Р.М. Стратегія управління інноваціями та технологіями / Р.М. Міллсон, Л.Д. Вайлмон. - К.: Pearson Prentice Hall, 2008. - 986 p.
7. Ле Массон П. Стратегічний менеджмент інновацій та дизайну / П. Ле Массон, Б. Вайль, А. Хатчуел - К.: Cambridge University Press, 2010. - 450 p.

Методичні рекомендації

1. Вивчити літературу та відповісти на питання у вигляді тез.
2. На основі опрацьованих джерел підготуйте відповіді на запитання для самоперевірки.
3. Опрацювати літературні джерела та відповісти на питання теми.

Питання для самоперевірки

1. Яке основне завдання авіації - боротьба зі стихійними лихами?
2. перелічіть чотири етапи розвитку, що вплинули на авіаційну галузь, і коротко опишіть, як кожен з них вплинув на майбутній напрямок розвитку галузі.
3. Які п'ять найбільших розчарувань в авіації сьогодні? Опишіть кожне з них.
4. Які основні помилки в бізнес-плануванні авіакомпаній? Опишіть кожен з них детально.
5. Які інші види повітряного транспорту розвиваються, окрім авіаперевезень, як ми їх знаємо сьогодні? Опишіть, як ці нові технології можуть вплинути на майбутнє авіаційної галузі.

Тема 2.4. Планування флоту: процес вибору типу літака. Способи фінансування авіакомпаній.

Питання (завдання) для самостійного опрацювання

1. Фактори, що впливають на процес планування автопарку.
2. Проектування та розробка - точка зору виробника. Процес планування автопарку.
3. Модель оптимізації автопарку. Процес прийняття рішення про оновлення або зміну автопарку.
4. Планування флоту на прикладі American Airlines.
5. Джерела фінансування. Джерела та використання коштів регулярними авіакомпаніями США.
6. Як авіакомпанія World Airlines купує літаки.
7. Управління грошовими коштами авіакомпанії та фінансове планування.

Посилання

1. Жан-Поль Родріг. Географія транспортних систем. НЬЮ-ЙОРК: Routledge, 2020, 456 сторінок.
2. Авіамакетинг, Незалежне дослідження, ІАТА Монреаль-Женева, 2003, 308 сторінок.
3. Управління фінансами та бухгалтерським обліком авіакомпаній, Дистанційне навчання, ІАТА Монреаль-Женева, 2019, 646 сторінок.
4. Доганіс Рігас. Авіаційний бізнес у 21st столітті. ВЕЛИКОБРИТАНІЯ: Routledge, 2001, 240 сторінок.
5. Самундеру Ейден. Управління повітряним транспортом: Стратегічне управління в авіаційній галузі. Коган Пейдж, 2019, 384 сторінки.

6. Майкл Портер. Конкурентна стратегія. Методи аналізу галузей та конкурентів. Наш формат 2020, 424 с.
7. Майкл Портер. Конкурентна перевага. Як досягати стабільно високих результатів. Наш формат 2019, 624 с.
8. Керівництво з обслуговування в аеропортах 591. IATA. Інструкції з обслуговування пасажирів, багажу, вантажів та повітряних суден в аеропорту.

Методичні рекомендації

1. Вивчити літературу та відповісти на питання у вигляді тез.
2. На основі опрацьованих джерел підготуйте відповіді на запитання для самоперевірки.
3. Опрацювати літературні джерела та відповісти на питання теми.

Питання для самоперевірки

1. Які три основні витрати авіакомпанії є типовими? Крім того, перерахуйте інші типові операційні витрати авіакомпанії.
2. Як називається індекс, який створює такі витрати?
3. Як часто публікується індекс?
4. Які шість авіаційних регіонів світу? Опишіть регуляторні тенденції, пов'язані з кожним регіоном.
5. Які основні сили впливають на середовище авіакомпаній? Які основні інфраструктурні проблеми?